

Regeringens proposition

2002/03:24

Överlåtelse av aktier i Svenska Skogsplantor AB till Sveaskog AB

Prop.
2002/03:24

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 12 december 2002

Göran Persson

Leif Pagrotsky
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner att samtliga aktier i det helstatliga bolaget Svenska Skogsplantor AB överläts på det likaså helstatliga bolaget Sveaskog AB.

Innehållsförteckning

Prop. 2002/03:24

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Bildandet av Svenska Skogsplantor AB och Sveaskog AB.....	6
4	Överlåtelse av aktier i Svenska Skogsplantor AB till Sveaskog AB	7

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2002/03:24

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att staten på det sätt regeringen föreslår överlåter samtliga aktier i Svenska Skogsplantor AB till Sveaskog AB och
2. bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder i övrigt som erfordras för att genomföra överlåtelsen.

Svenska Skogsplantor AB bildades den 1 januari 1994 genom att skogsvårdsorganisationens verksamhet med produktion av skogsfrö och skogsplantor överfördes till ett aktiebolag. Affärsidé och verksamhetsområden fastställdes mot bakgrund av bolagets uppgifter och framtida möjligheter nämligen att bolaget skall bedriva produktion och handel med frö, skogsplantor och produkter på angränsande områden samt utföra olika typer av tjänster som är förenliga med denna verksamhet.

Vid tidpunkten för bolagiseringen förbrukades ca 500 miljoner skogsplantor i Sverige varje år. Skogsvårdsorganisationen svarade för en tredjedel av produktionen. Åtminstone sex av tio mindre skogsägare köpte plantor av skogsvårdsorganisationen. Marknaden präglades sedan några år av en viss överkapacitet som delvis var betingad av konjunkurläget. Riksrevisionsverket (RRV) angav i en analys bl.a. att marknaden de närmaste åren skulle komma att kännetecknas av en försämrad efterfrågeutveckling.

Svenska Skogsplantor AB har i en rapport som inkom till Näringsdepartementet i oktober 2002 bl.a. anfört följande. Totalmarknaden för skogsplantor i Sverige har minskat från omkring 550 miljoner plantor under toppåren i slutet av 1980-talet till dagens nivå på drygt 300 miljoner sålda plantor per år. Orsakerna till detta är flera såsom bl.a. inriktningen av skogsbrukets principer för återbeskogning och skogsskötsel som ändrades i början av 1990-talet. Inriktningen blev i stället en ökad andel naturlig förnyring. Bland de privata skogsägarna var övergången till naturlig förnyring allra tydligast. Försäljningen hos Svenska Skogsplantor AB minskade kraftigt. Minskningen drabbade även andra aktörer på marknaden men i olika omfattning. De stora skogsbolagens plantskolor har i genomsnitt klarat sig bäst genom sin garanterade interna försäljning medan plantskolor som i huvudsak levererar till privata skogsägare har påverkats i större omfattning. Svenska Skogsplantor AB och dess föregångare är den aktör som tappat den största volymen. Orsaken är till en del ökad konkurrens som bl.a. påverkat prisbilden och därmed lönsamheten samt otillräcklig anpassning av produktionskapaciteten i förhållande till de nya marknadsförutsättningarna.

Svenska Skogsplantor AB har fram t.o.m. 1998 haft en relativt god ekonomisk utveckling. Varje år därefter har bolaget uppvisat ett negativt resultat. Under perioden 1994–1999 hade varulagret byggts upp med ambition och förhoppning om att fullt ut finna avsättning för produkterna på marknaden. Förhoppningarna infriades inte i nödvändig omfattning. Lageruppbyggnad och försäljningsresultat har inte balanserats vilket i sin tur lett till kraftiga inkuranser och kassationer och det egna kapitalet har successivt urholkats.

Våren 2001 tillträdde en delvis ny styrelse och en ny ordförande. En ny VD anställdes. Med hänvisning till den vikande marknaden och därmed minskade avsättningsmöjligheter för bolagets produkter igångsattes en genomlysning av verksamheten i syfte att vända bolagets negativa trend. Det visade sig att verksamheten kontinuerligt inneburit överproduktion med åtföljande kassationer av leveransfärdiga varor. När förhoppningen om en förbättrad marknad inte infriades har kassationerna förvärrat det ekonomiska resultatet. Arbete med att utarbeta en åtgärdsplan inleddes.

Förutsättningarna för verksamhetens bedrivande inom skogsplantföretag i allmänhet och Svenska Skogsplantor AB i synnerhet avviker på några punkter från traditionell tillverkningsindustri. Produktionen baserar sig på levande material vars kvalitet och miljö under odling, lagring och transport är avgörande för slutmålet som är god överlevnad och tillväxt hos plantorna när dessa planterats ut på förnygringsytorna. Ledtiderna mellan planering och försäljning är långa inom skogsplantproduktionen och varierar beroende på sortiment från två till fem år. Vid den årliga produktionsplaneringen skall alltså marknadens efterfrågan bedömas ända upp till fem år framåt. Detta är speciellt svårt för Svenska Skogsplantor AB som inte har någon garanterad avsättning av produktionen till eget skogsinnehav.

Inför fastställandet av bokslutet för 2001 konstaterade styrelsen i Svenska Skogsplantor AB att det enligt gällande regler förelåg ett krav på nedskrivning av frölager och fröplantager, en ökning av inkuransreserven och att ta kostnader för löpande kassationer avseende osålda plantor på totalt 68,4 miljoner kronor. Förlusten 2001 blev därmed 70,1 miljoner kronor. Effekten av det negativa resultatet i balansräkningen innebar bl.a. en minskning av det egna kapitalet från 114,6 miljoner kronor till 43,7 miljoner kronor.

Inför fastställandet av delårsbokslutet 2002 konstaterade styrelsen på nytt att det fanns behov av ytterligare nedskrivningar av varulager m.m. vilket medförde att prognostiserat resultat för helåret 2002 inte kunde hållas. Detta krävde att kontrollbalansräkning upprättades enligt aktiebolagslagen 13 kap. 12 § (1975:1385).

Vid möte i september 2002 beslutade styrelsen att genomföra det utarbetade åtgärdsprogrammet i syfte att få ett framtida livskraftigt bolag, att uppdra åt bolagsledningen att upprätta en kontrollbalansräkning och att genomföra en snabb analys av bolagets ekonomiska situation. Åtgärdsprogrammet innebär i korthet att produktionen koncentreras till 4–5 enheter, att såväl sortiment som produktionssystem ses över och görs mer likformiga samt att en ny marknadsorganisation införs. En fortsatt satsning på tredjegerationens högförädlade fröplantager ingår också i strategin. Avsikten är att skapa ett mer kundorienterat företag och samtidigt kraftigt förbättra effektiviteten i produktion och distribution. Styrelsen uppdrog åt ordföranden att efter analysen gå igenom bolagets situation med ägaren staten. Kontrollbalansräkning har upprättats som granskats och godkänts av bolagets revisor.

I slutet av september 2002 presenterade ordföranden den ekonomiska analysen och förslag till åtgärdsprogram för ägaren staten. Därvid framkom att för att återställa kapitalet, för att genomföra ett åtgärdsprogram och för att på sikt få en godtagbar soliditet krävdes ett kapitaltillskott på i storleksordningen 130 miljoner kronor.

Under hösten 2002 har arbete pågått inom Regeringskansliet i syfte att finna en lösning för den uppkomna ekonomiska situationen för Svenska Skogsplantor AB. Långivaren har bl.a. förlängt nödvändig kredit t.o.m. januari 2003.

Under hösten 2002 har Sveaskog AB haft kontakter med Svenska Skogsplantor AB. Vid dessa kontakter har Svenska Skogsplantor AB:s ekonomiska situation och möjligheten till samgående eller fördjupat samarbete bolagen emellan diskuterats. Därvid har konstaterats att några

omedelbara synergier inte kommer att uppstå vid ett samgående men, att sådana kan uppnås efter en väl genomförd rekonstruktion av Svenska Skogsplantor AB:s verksamhet.

Sveaskog AB har i en skrivelse i november 2002 redogjort för förutsättningarna för ett övertagande av Svenska Skogsplantor AB innebärande bl.a. att Sveaskog AB, med sin erfarenhet, kompetens och finansiella möjligheter, är berett att ta ansvar för en rekonstruktion av Svenska Skogsplantor AB:s verksamhet.

Frågan om överlåtelse av aktier i Svenska Skogsplantor AB till Sveaskog AB är av sådan karaktär att regeringen inte ansett att det har förelegat behov av att inhämta yttranden och upplysningar från några myndigheter, sammanslutningar eller enskilda.

3 Bildandet av Svenska Skogsplantor AB och Sveaskog AB

Svenska Skogsplantor AB

Alltsedan skogsvårdstyrelserna kom till i början av 1900-talet har det varit en viktig uppgift för dem och sedermera för Skogsstyrelsen att garantera tillgången på skogsodlingsmaterial för det privata enskilda skogsbruket. Verksamheten har varit ett av medlen för att uppnå de skogspolitiska målen att främja en god skogsvård och en långsiktigt hög skogsproduktion. Skogsvårdsstyrelsernas frö- och plantverksamhet bedrevs som kommersiell uppdragsverksamhet. Det hade blivit uppenbart att det var svårt att skilja på en kommersiell verksamhet och myndighetsverksamhet i anslutning till marknadsföringen av produkterna. Detta i kombination med principen att kommersiell verksamhet inte skall bedrivas i myndighetsform medförde att dåvarande regeringen ansåg att skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet skulle skiljas från den övriga organisationen.

Enligt riksdagens beslut våren 1993 (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:353) skulle skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet föras över till ett av staten ägt aktiebolag fr.o.m. den 1 januari 1994. Verksamheten skulle vara att producera och marknadsföra skogsodlingsmaterial och utföra tjänster inom skogsskötselområdet samt idka därmed förenlig verksamhet. Riksdagen beslöt också att verksamheten skulle kunna privatiseras vid lämpligt tillfälle.

Svenska Skogsplantor AB är den enskilt störste producenten i Sverige av skogsplantor. Verksamheten i dag bedrivs vid 12 plantskolor från Piparböle i norr till Kolleberga i söder. För den finska marknaden har bolaget ett dotterbolag i Finland. Sedan lång tid tillbaka importerar bolaget kompletterande plantor från Tyskland. Bolaget är också Sveriges största ägare av fröplantager med produktion och leverans av högförädlat frö till stora delar av skogsbruket. År 2001 omsatte bolaget ca 196 miljoner kronor och hade ca 240 anställda. Bolaget redovisade detta år ett negativt resultat på 70 miljoner kronor. För 2002 förväntas ytterligare försämrad försäljning med negativt resultat.

Konkurrenter till Svenska Skogsplantor AB är framför allt de privata skogsbolagen som avsätter huvuddelen av sin produktion till den egna marken. Som exempel kan nämnas Sveaskog AB som från sina två stora plantskolor avsätter ca 80–90 procent av produktionen till den egna skogsmarken.

Sveaskog AB

Bolagsstämman i AssiDomän AB beslutade 1998 att till aktieägarna dela ut ett nybildat bolag (nuvarande Sveaskog AB) innehållande ca 900 000 ha skogsmark. Efter riksdagens beslut samma år (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:NU1, rskr. 1998/99:108) övertog staten samtliga aktier i Sveaskog AB. Genom betalning med aktier i AssiDomän AB minskade staten sin ägarandel i AssiDomän AB från 50,3 procent till 35,4 procent. Staten ansåg att det fanns flera positiva effekter med ett separat statligt skogsbolag t.ex. konkurrens om vedråvara, arrondering av mark vilket underlättar markbyten på kommersiella villkor och genom att det blir lättare att överföra mark till staten för statliga ändamål.

Efter riksdagens beslut hösten 2001 (prop. 2001/02:39, bet. 2001/02:NU7, rskr. 2001/02:108) har Sveaskog AB förvärvat samtliga aktier i AssiDomän AB. Integrationen av de båda bolagen är nu genomförd.

Bolagets huvudsakliga verksamhet är att bedriva skogsbruk och virkesförsäljning. Bolaget äger i dag ca 3,5 miljoner ha produktiv skogsmark. Skogsrörelsen innefattar också fastighetsförvaltning samt kommersiell verksamhet avseende jakt, fiske och naturupplevelser. I skogsrörelsen finns två stora plantskolor, Kilåmåns Plantskola i Näsåker och Lugnets Plantskola i Bålsta. Med viss årsvariation används 80–90 procent av produktionen av plant- och frömaterial för bolagets eget behov. I koncernen ingår också sågverksrörelse samt kartong- tillverkning. Sveaskog AB har i augusti 2002 förvärvat ca 235 000 ha mark samt ett sågverk av Korsnäs AB.

Sveaskog AB:s nettoomsättning de tre första kvartalen 2002 uppgick till ca 6,2 miljarder kronor. Resultat efter finansnetto uppgick till 567 miljoner kronor. Medelantalet anställda var ca 2 500 personer. Statens aktier i Sveaskog AB förvaltas av Förvaltningsaktiebolaget Statum.

4 Överlåtelse av aktier i Svenska Skogsplantor AB till Sveaskog AB

Regeringens förslag: Samtliga aktier i Svenska Skogsplantor AB överläts till Sveaskog AB. Regeringen bemyndigas att vidta de åtgärder i övrigt som krävs för att genomföra överlåtelsen.

Skälen för regeringens förslag: Staten äger 3,5 miljoner ha produktiv skogsmark genom det helägda Sveaskog AB. Enligt gällande skogspolitik är det skogsägarens ansvar att vidta de återväxtåtgärder som behövs efter avverkning. För ändamålet har i dag bolaget två stora plantskolor

nämmligen Kilåmåns Plantskola i Näsåker och Lugnets Planstskola i Bålsta. De båda plantskolorna producerar ca 40 miljoner plantor per år varav ca 90 procent används i den egna återbeskogningsverksamheten. Resterande produktion går till större skogsägare i hela landet.

Med hänsyn till att skogsmarken i Sverige är spridd över hela landet har det hittills varit en fördel att skogsvårdorganisationen och senare Svenska Skogsplantor AB har bedrivit en kompletterande plantproduktion inriktad på främst de mindre skogsägarna. Bolagets marknadsandel har successivt minskat och uppgick 2001 till 24 procent.

Mot bakgrund av bl.a. ändrade principer för återbeskogning med en minskad marknad som följd samt svårigheter att bedöma marknadens långsiktiga efterfrågan på plantor, eftersom bolaget inte har någon avsättning till egen skogsmark, så har Svenska Skogsplantor AB kommit i en svår ekonomisk situation. För att rekonstruera bolaget har ett omfattande och genomgripande åtgärdsprogram påbörjats. Syftet med detta är att anpassa bolagets verksamhet till rådande efterfrågan samt återskapa god lönsamhet. Anpassningen innebär bl.a. att antalet plantskolor kommer att minska. Tillsammans med en ny organisation är ambitionen att förutom god avkastning få fram skogsodlingsmaterial för kommande generationer. Bolagets egen bedömning är att bolaget sannolikt bör ingå i en stabilare struktur för att uppnå synergieffekter såväl för produktion, administration som för marknad. I en starkare struktur ökar möjligheterna att uthålligt nå en godtagbar avkastning och samtidigt kunna driva angelägna utvecklingsfrågor framåt. Enligt regeringens bedömning är Sveaskog AB en sådan stabilare struktur. Om resurser tillsätts för att genomföra åtgärdsprogrammet är det bolagets bedömning att goda ekonomiska resultat går att se redan 2003. Sveaskog AB har förklarat sig villiga att fullfölja i åtgärdsprogrammet ingående rekonstruktion av Svenska Skogsplantor AB:s verksamhet.

Staten äger Svenska Skogsplantor AB och Sveaskog AB. Båda bolagen bedriver plantskoleverksamhet. En samling av dessa verksamheter i en gemensam struktur är därför naturlig och innebär för Svenska Skogsplantor AB att bolaget knyts till en stabil ekonomisk part. Utvecklingsalternativet ter sig i dagsläget inte realistiskt med hänsyn till kostnad för nedläggning och bolagets ansvar gentemot mindre skogsägare.

Statens aktier i Svenska Skogsplantor bör överföras till Sveaskog AB utan vederlag. Det bör självständigt åligga Sveaskog AB att fullfölja åtgärdsprogrammet och införliva Svenska Skogsplantor AB i koncernen på ett marknadsmässigt korrekt sätt. Nödvändiga framtida ytterligare omstruktureringar får bedömas av Sveaskog AB. Ansvar att på marknadsmässiga villkor vara en leverantör av frö och plantor till de mindre skogsägarna bör kunna vidmakthållas med denna lösning. I ett inledningsskede bör Sveaskog AB:s plantskoleverksamhet och Svenska Skogsplantor AB drivas i separata företag. Detta mot bakgrund av att företagen har olika marknadsförutsättningar. På sikt kan ägandet breddas i Svenska Skogsplantor AB. En överlåtelse av aktierna i Svenska Skogsplantor AB med tillhörande ekonomiska förpliktelser bl.a. vad gäller åtgärdsprogrammet kommer finansiellt att påverka Sveaskog AB marginellt.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att staten överlåter samtliga aktier i Svenska Skogsplantor AB på det sätt som anges samt be-

myndigar regeringen att vidta de åtgärder i övrigt som erfordras för att Prop. 2002/03:24 genomföra överlåtelsen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 december 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Winberg, Ulvskog, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J. O., Sommestad, Karlsson H., Lund, Nykvist, Andnor, Nuder, Johansson, Björklund

Föredragande: Statsrådet Leif Pagrotsky

Regeringen beslutar proposition 2002/03:24 Överlåtelse av aktier i Svenska Skogsplantor AB till Sveaskog AB